

Ján Levoslav Bella

J. L. Bella.

**Protestantská chrámová hudba
pre zbor a orchester**

***Protestantische Kirchenmusik
für Chor und Orchester***

***Protestant Church Music
for Choir and Orchestra***

Ján Levoslav Bella (1843–1936)

Protestantská chrámová hudba pre zbor a orchester
Protestantische Kirchenmusik für Chor und Orchester
Protestant Church Music for Choir and Orchestra

1	Uns ist zum Heil ein Kind geboren (1881).....	4:19
	Weihnachtskantate für gemischten Chor und Orchester	
	Lebo dieťa sa nám narodilo	
	Vianočná kantáta pre miešaný zbor a orchester	
	For to Us a Child is Born	
	Christmas Cantata for Mixed Choir and Orchestra	
2	Wie lieblich ist deine Wohnung, o Herr! (1883).....	7:27
	Motette für Solostimmen, gemischten Chor und Orchester	
	Aký milý je tvoj príbytok, ó, Pane!	
	Moteto pre sóla, miešaný zbor a orchester	
	How Lovely is Your Dwelling Place, O Lord!	
	Motet for Solo Voices, Mixed Choir and Orchestra	
3–5/	Christus hat geliebt die Gemeinde (1895).....	10:54
	Osterkantate für Bariton, Chor und Orchester	
	Kristus miloval cirkev	
	Veľkonočná kantáta pre barytón, zbor a orchester	
	Christ Loved the Church	
	Easter Cantata for Baritone Solo, Mixed Choir and Orchestra	
3	1. <i>Christus hat geliebt die Gemeinde</i> . Andante con moto.....	6:04
4	2. <i>Gott ist die Liebe</i> . Andante sostenuto.....	1:59
5	3. <i>Herr, durch deinen blutigen Tod</i> . Allegro.....	2:51

6–8/	Ach, bis zum Tod am Kreuz (1900)	14:23
	Passionskantate für Bass-Solo, gemischten Chor und Orchester	
	Ach, až po smrt'	
	Pašiová (pôstna kantáta) pre sólový bas, miešaný zbor a orchester	
	Ah, Even to Death	
	Passion Cantata for Bass, Mixed Choir and Orchestra	
6	1. <i>Ach, bis zum Tod</i> . Moderato	7:03
7	2. <i>Jesu, meines Lebens Leben</i> . Larghetto con moto (Ernst Christoph Homburg)	3:50
8	3. <i>Lob, Preis und Dank sei dir Gott</i> . Andante	3:30
9–11/	Gott, sei mir gnädig (1883)	10:53
	Kleine Reformationskantate für Bass-Solo, gemischten Chor und Orchester	
	Zmiluj sa nado mnou	
	Malá reformačná kantáta pre sólový bas, miešaný zbor a orchester	
	Have Mercy on Me	
	Little Reformation Cantata for Basso Solo, Mixed Choir and Orchestra	
9	1. <i>Gott sei gnädig</i> . Andante con moto	6:03
10	2. <i>So spricht der Herr, der Gott Israel</i> . Maestoso. Allegretto maestoso. Maestoso	2:30
11	3. <i>Lobsinget dem Herrn</i> . Allegro	2:20
12–14/	Wende dich zu uns, o Herr (1888)	12:13
	Kantate für Sopran, Bariton, gemischten Chor und Orchester	
	Obrát' sa k nám, ó Pane	
	Kantáta pre soprán, barytón, miešaný zbor a orchester	
	Turn to Us, O Lord	
	Cantata for Soprano, Baritone, Mixed Choir and Orchestra	
12	1. <i>Wende dich zu uns</i>	5:22
13	2. <i>Du Lamm Gottes</i> . Larghetto con moto	2:45
14	3. <i>Unsere Väter hoffen auf dich</i>	4:06
	Total Time:	60:34

Symfonický orchester Slovenského rozhlasu
/ Das Symphonie-Orchester des Slowakischen Rundfunks
/ Slovak Radio Symphony Orchestra
Andrew Parrott – dirigent / Dirigent / conductor

Slovenský filharmonický zbor
/ Slowakischer Philharmonischer Chor
/ Slovak Philharmonic Choir
Jozef Chabroň – zbormajster / Chorleiter / choirmaster

Tomáš Šelc – barytón / Bariton / baritone (2, 4, 7, 10, 12, 13)
Eva Šušková – soprán / Sopran / soprano (2, 12)
Belinda Sandiová – alt / Alt / alto (2)
Matúš Šimko – tenor / Tenor / tenor (2)

SK / Ján Levoslav Bella (1843 – 1936) sa svojím skladateľským dielom stal ťažiskovou osobnosťou slovenskej hudby. Dnes poznáme vyše dvesto jeho kompozícií, ktoré vznikli v časovom rozpätí 74 rokov jeho tvorivého života (1859 – 1933). Jednotlivé zastávky jeho životnej púte priniesli pre jeho tvorbu rôzne determinanty, a tak vyznačujú aj jej metamorfózy.

Bella bol najstarším synom početnej katolíckej učiteľskej rodiny v Liptovskom Mikuláši. Patrila teda k tej lokálnej vzdelanostnej vrstve, ktorej jazyk si Ľudovít Štúr zvolil za základ spisovnej slovenčiny. Liptovský Mikuláš bol spolu s Turčianskym Svätým Martinom v polovici 19. storočia hlavným centrom tvorby slovenského národného povedomia. Bella ako 10-ročný odišiel do Levoče na gymnaziálne štúdiá (1853 – 1859), kde ho najmä českí profesori začali zasväcovať do tajomstiev hudobného umenia. Prof. Leopold Dvořák viedol zbor i orchester na katolíckom gymnáziu. Bellova znalosť hry na husliach, klavíri a organe sa tu rozšírila o hru na všetkých sláčikových i dychových nástrojoch i o hru generálneho basu a dirigovanie. Tu sa naučil čítať partitúry a začal študovať hudobnú teóriu (A. B. Marx, S. Sechter), pričom teoretické i praktické poznatky sa navzájom dopĺňali. Bella ukončil gymnázium v Banskej Bystrici (1859 – 1863), kde sa uviedol ako 16-ročný tvorca a dirigent svojej vokálno-inštrumentálnej *Omše*. V miestnom teologickom seminári sa začal tiež zaoberať cirkevnou kompozíciou. Založenie Matice slovenskej oslávila novou *Omšou*, no vznikli tu aj ďalšie cirkevné

i svetské skladby, z ktorých viaceré vyšli tlačou. Roky 1863 – 1866 Bella strávil na štúdiách teológie vo viedenskom Pázmáneu; kompozične sa vzdelával u Simona Sechtera a stal sa stúpencom myšlienok cecilianizmu, obrodného hnutia, ktorého cieľom bola

obnova cirkevnej hudby. Jeho ďalšie životné zastávky predstavovala Banská Bystrica (1865 – 1869) a Kremnica (1869 – 1881). V Banskej Bystrici bol vymenovaný za prebendáta katedrálneho chrámu, začal vyučovať hudobné predmety v teologickom seminári a najmä komponoval katolícku hudbu realizujúcu jeho predstavy o reforme cirkevnej hudby. Venoval sa aj komornej hudbe; tu sa začali jeho kontakty s českým publicistom a skladateľom Ludevítom Procházkom a uhorským husľovým virtuózom Edem Reményim; obaja pred ním otvorili nové hudobné perspektívy.

Po Banskej Bystrici sa ďalšou zastávkou na Bellovej púti stala Kremnica, kde ako mestský hudobný riaditeľ strávil 12 rokov. V tejto dobe absolvoval aj štipendijnú cestu v Čechách a v Nemecku, kde sa oboznámil s hudobnou súčasnosťou. Na prosby Ludevíta Procházku reagoval zvýšenou skladateľskou aktivitou v oblasti svetskej hudby a napísal aj rad článkov o charakteristikách a vývoji slovanskej hudby. V tejto dobe si získal aj náklonnosť a uznanie Franza Liszta, ktorý spoznal viacero jeho duchovných i svetských kompozícií.

Keď sa Bella rozhodol odísť z Kremnice, mal za sebou už bohaté dielo v oblasti cirkevnej katolíckej hudby i jasnú predstavu o kompozícii svetskej hudby. Domáce prostredie ho ubíjalo, nenachádzal možnosti uplatniť sa niekde na Slovensku, v Čechách či na Morave. Roku 1881 našiel svoje miesto v sedmohradskej Sibini, kde zotrval v rokoch 1881 – 1921, teda 42 rokov. Až do roku 1919 tu pôsobil postupne ako

evanjelický regenschori a kantor domácej nemeckej komunity, ako učiteľ hudby na gymnáziu i ako dirigent mužského zboru Hermania. V tejto dobe nemeckí Sasi tvorili v tomto tridsaťtisícovom meste väčšinu. Nový *Stadtkantor* a nový *General Musikdirektor* sa sibinskej spoločnosti predstavil na hudobnom večierku už v novembri 1881. Hermania mala v tejto dobe 444 členov, ktorí stáli k dispozícii Bellovým hudobníckym a organizačným zámerom. Popri týchto funkciách bol Bella tiež mestským organistom. Mal tiež povinnosti organizovania a dirigovania miestneho symfonického orchestra (a neskôr aj vedenia komorného združenia). Zbor a orchester usporadúvali každoročne nielen orchestrálne koncerty, ale aj operné predstavenia, zväčša na Veľkú noc a Turíce; Bella viedol miestnu operu v rokoch 1887 – 1906.

Štyri desaťročia Bellovho sibinského pôsobenia znamenajú naplnenie Bellových umeleckých predstáv. Bella, ktorý bol na Slovensku katolícky skladateľ zhudobňujúci latinské liturgické texty, sa tu premenil na nemeckého protestantského skladateľa, pracujúceho najmä s nemčinou. V nemeckom jazyku tu ukončil aj svoju jedinú veľkú operu *Kováč Wieland*. Ťažisko Bellovho skladateľského diela využívalo médiá, ktoré si sám zušľachtil – symfonický orchester, spojený so zborom a vokálnymi sólistami. Bella skomponoval azda pre všetky protestantské sviatky väčšiu vokálno-symfonickú kompozíciu. Popri tom vzniklo aj mnoho neliturgických prác, v ktorých takisto rozvíjal hudobný jazyk neskorého romantizmu.

Vianočná kantáta ***Uns ist zum Heil ein Kind geboren*** (*Lebo dieťa sa nám narodilo*) pre zbor a orchester vznikla v začiatkoch Bellovho pôsobenia v Sibini; partitúra uvádza dátum 17. december 1881. Je to teda prvé Bellovo vokálno-symfonické dielo, ktoré vzniklo po *Slávnostnej omši Es dur*; za ňu dostal veľkú cenu kardinála Haynalda a vzápätí konvertoval. Je to stručná vianočná skladba, využívajúca najmä kontrapunktické postupy.

Moteto pre kvarteto sólistov, zbor a orchester ***Wie lieblich ist deine Wohnung, o Herr!*** (*Aký milý je tvoj príbytok, ó, Pane!*) zaznelo premiérovu v sibinskom Hudobnom spolku Hermania o rok neskôr, roku 1882. Dielo realizuje bachovský kontrapunktický ideál v rúchu neskorého romantizmu, s ktorým vytvára ideálnu symbiózu. Skladba využíva text *84. žalmu* a zaznela aj na spomienkovom koncerte Hermanie v Sibini 17. januára 1932 pod taktovkou Franza Xavera Dresslera.

Ďalšie dve kantátové kompozície sú spojené s udalosťami veľkonočného týždňa. Veľkonočná kantáta ***Christus hat geliebt die Gemeine*** (*Kristus miloval cirkev*) pre barytón, miešaný zbor a orchester pochádza z roku 1895. Bella ju dirigoval na svojom rozlúčkovom koncerte s Hermaniou 27. mája 1919. Skladba je – ako väčšina Bellových protestantských kantát – trojčasťová. Okrajové časti sú určené pre zbor a orchester, stredná časť prináša sólový spev basu so sprievodom orchestra. Súdiac podľa textu, bola určená na Zelený štvrtok. Umelecká úroveň diela nám umožňuje v nej vidieť protestantský pendant Brucknerových katolíckych kompozícií.

Trojčasťová pôstna kantáta ***Ach, bis zum Tod*** (*Ach, až po smrt'*) je takisto určená pre veľkonočný týždeň a rovnako využíva sólový bas, miešaný zbor a orchester; pochádza z roku 1900. V okrajových častiach využíva zbor a orchester, pričom obe časti odlišuje kontrast dur-mol (tóniny b mol a B dur). Úvodná časť zhudobňuje text z *Kresťanskej modlitebnej knihy evanjelickej cirkvi v Sedmohradsku* (*Christliches Gebetbuch zum Gebrauch der evangelischen Gemeinden in Siebenbürgen. Historie vom Leiden und Sterben Jesu Christi* – Hermannstadt 1797), opisujúci udalosti Krížovej cesty. Druhá časť, využívajúca kontrast sólového basu a zboru, zhudobňuje báseň nemeckého barokového religiózneho básnika Ernsta Christopha Homburga (1605 – 1681). Tretia časť je religióznou meditáciou Krížovej cesty. Skladba odznela 16. novembra 1923 pod taktovkou Bellovho nástupcu Alfreda Nowaka na 2. koncerte hudobného spolku Hermania venovanom Bellovým 80. narodeninám.

Malá reformačná kantáta ***Gott, sei mir gnädig*** / *Zmiluj sa nado mnou* (tiež *Erlösungs-kantate*) pre sólový bas, miešaný zbor a orchester pochádza z roku 1883, kedy zaznela počas reformačnej slávnosti v interpretácii zborov stredných škôl a orchestra Hudobného spolku Hermanie. Skladba zaznela aj na 1. koncerte konanom pri príležitosti Bellových 80. narodenín 5. októbra 1923 pod taktovkou Franza Xavera Dresslera v mestskom kostole. Táto trojčasťová kompozícia zhudobňuje výlučne biblické texty (žalmy 51, 143, Jeremiáš, Izaiáš). Kým okrajové zborové časti spájajú vzťah

komunity k najvyššej autorite s problémom milosti a vyvolenosti, stredná časť prináša prísľub Hospodina, týkajúci sa budúcnosti svojho vyvoleného národa.

Duchovná kantáta ***Wende dich zu uns, o Herr*** (*Obrát' sa k nám, ó, Pane*) má znovu trojčasťový architektonický pôdorys, avšak zhudobnenie textu využíva najmä zbor vo všetkých častiach, menšie sólové úseky sopránu a basu sa vyskytujú v úvodnej časti a stredná časť obsahuje úsek so sólovým basom. Bella ju uviedol na svojom rozlúčkovom koncerte na záver svojej 38-ročnej činnosti v Sibini. Mihai Cosma spomína v spojitosti s uvedením diela rok 1888. Vieme tiež o uvedení diela 29. 4. 1945 v sedmohradskom kostole v Sibini pri príležitosti nástupu prvého povojnového sedmohradského biskupa Friedricha Müllera do úradu. Stalo sa to len pár týždňov po odvečení tisícov sedmohradských mužov a žien do Sovietskeho zväzu na nútené práce. Symbolika skladby tak nadobudla nečakanú hodnotu.

Bellova nemecká protestantská tvorba zo sedmohradskej Sibini patrí k vrcholom jeho tvorby i k vrcholom protestantskej hudby svojej doby. Po ukončení 1. svetovej vojny sa Sibiň stala súčasťou Rumunska a Rumunsko nechcelo vyplácať penziu umelcovi, ktorý tu strávil vyše štyri desaťročia. Bella túto životnú situáciu vyriešil odchodom k dcére do Viedne. Takto sa stal predmetom pozornosti tvorcov autonómnej československej kultúry. Dr. Dobroslav Orel nadviazal styk s Bellom, keďže už v čase Bellovho viedenského pobytu napísal o ňom monografiu (1924). Bellovu

osobnosť vo formujúcej sa československej kultúre považoval za nenahraditeľnú. Korešpondencia Miloša Ruppeldta s Bellom dokumentuje nielen snahu pomôcť československej kultúre, ale aj snahu pomôcť Bellovi v jeho nepriaznivej situácii. Premiéra *Kováča Wielanda* v bratislavskom Slovenskom národnom divadle (1926) i neutíchajúce snahy domácich autorít napokon Bellu presvedčili k presídleniu do Bratislavy, ku ktorému sa roku 1928 ako 85-ročný rozhodol. Bella tu pôsobil ako úctyhodný starec, obklopený všeobecnou úctou mladších intelektuálov.

Bellovo dielo má všetky znaky umeleckej syntézy. Snažil sa o polozenie základov slovenskej národnej hudby, no maďarizácia slovenskej spoločnosti natoľko brzdila tieto tvorivé ciele, že sa rozhodol byť skladateľom či hudobníkom tam, kde existovala spoločenská objednávka, teda v rumunsko-nemeckej sedmohradskej Sibini. Tu mohol plne realizovať svoje umelecké predstavy a završiť svoje dielo v hudbymilujúcom prajnom prostredí. Bella komponoval hudbu v Rakúsko-Uhorsku pred i po rakúsko-maďarskom vyrovaní (Levoča, Banská Bystrica, Viedeň, Kremnica, Hermannstadt-Sibiň), v Rakúsku (Viedeň) i v novom Československu (Bratislava). Komponoval pre Slovákov, Rakúšanov, Čechov, Maďarov i pre rumunských Nemcov, pre uhorských rímskych katolíkov i pre rumunsko-nemeckých protestantov a v konečnom dôsledku pre všetkých ľudí, pre ktorých má hudba zmysel.

DE / Ján Levoslav Bella (1843 – 1936) gilt durch sein Werk als eine Gründerpersönlichkeit der slowakischen Musik. Zur Zeit sind über zweihundert seiner Kompositionen bekannt, die im Zeitraum seiner künstlerischen Tätigkeit (1859 – 1933) entstanden sind. Die einzelnen Stätten seines Lebenslaufes hinterließen in seinem Schaffen mannigfaltige Einflüsse, somit bestimmten sie auch die Vielfalt seiner musikalischen Ziele.

Bella war der älteste Sohn einer katholischen Lehrerfamilie in Liptovský Mikuláš. Damit gehörte er zu jener lokalen Bildungsschicht, deren Sprache Ľudovít Štúr als Grundlage zur slowakischen Schriftsprache auserwählte. Liptovský Mikuláš wurde zusammen mit Turčiansky Svätý Martin in der Hälfte des 19. Jahrhunderts zum Mittelpunkt der Pflege des slowakischen Nationalbewußtseins. Bella kam als Zehnjähriger zum Gymnasialstudium nach Levoča (1853 – 1859), wo ihn hauptsächlich die tschechischen Professoren in die Geheimnisse der Musikkunst einweihten. Professor Leopold Dvořák leitete den Chor und das Orchester des katholischen Gymnasiums. Zu Bellas Klavier, Orgel- und Geigenspielkenntnissen kamen auch das Spiel auf Saiten- und Blasinstrumente, dazu noch das Generalbassspiel und das Dirigieren. Dabei erlernte er das Partiturlernen und studierte Musiktheorie (nach A. B. Marx und S. Sechter), wobei sich sein praktisches und theoretisches Wissen ergänzten. Bella schloß sein Gymnasialstudium in Banská Bystrica (1859 – 1863)

ab und stellte sich dem Publikum als 16-jähriger Komponist und Dirigent seiner ersten vokal-instrumentalen Messe vor.

Im Rahmen seines Studiums am örtlichen katholischen theologischen Seminar widmete er sich vorrangig der Kirchenmusik. Zur festlichen Gründung der Matica Slovenská komponierte er eine neue *Messe* und es entstanden weitere kirchliche und weltliche Werke, von denen einige auch im Druck erschienen. In den Jahren 1863 – 1866 studierte er Theologie am Wiener Pazmaneum und wurde zum Priester geweiht. Nebenbei vervollkommnete er sich bei Simon Sechter im Komponieren und wurde zum Anhänger des Cäcilianismus, einer Bewegung zur Erneuerung der Kirchenmusik. Seine weiteren Wirkungsstätten waren Banská Bystrica (1865 – 1869) und Kremnica (1869 – 1881). In Banská Bystrica wurde er zum Prebendaten der Kathedrale ernannt, unterrichtete im theologischen Seminar Musik und komponierte etliche kirchenmusikalische Werke, die seinen Vorstellungen der erneuerten katholischen Kirchenmusik entsprachen. Er komponierte auch Kammermusik; damit begannen seine Kontakte mit dem tschechischen Komponisten und Musikschriftsteller Ludevít Procházka und dem ungarischen Violinvirtuosen Ede Reményi, die ihm neue Musikperspektiven eröffneten.

Eine weitere Wirkungsstätte seines Lebenslaufes wurde Kremnica, wo er als Musikdirektor 12 Jahre tätig war. In diesem Zeitraum erhielt er ein Stipendium

für eine Studienreise nach Böhmen und Deutschland, um mit dem zeitgenössischen Musikleben bekannt zu werden. Auf Anregungen von Ludevít Procházka nahm seine Kompositionstätigkeit im Bereich der weltlichen Musik zu, daneben verfasste er auch eine Reihe von Artikeln über Eigenheiten und Entwicklung der slowakischen Musik. In jener Zeit gewann er auch das Wohlwollen und die Anerkennung von Franz Liszt, der mehrere Bellas kirchliche und weltliche Werke kennenlernte.

Als Bella sich entschied Kremnica zu verlassen, konnte er bereits auf ein ausgedehntes Werk in der katholischen Kirchenmusik zurückblicken und hatte klare Vorstellungen im Komponieren von weltlicher Musik. Die gegenwärtigen Umstände seines Wirkens waren aber dürftig und entmutigend; er fand keinerlei höhere Geltungsmöglichkeiten in der Slowakei, in Böhmen oder in Mähren. Er entschloß sich zum Protestantismus zu konvertieren und fand im Jahre 1881 seinen zukunftssträchtigen Schaffenskreis im siebenbürgischen Sibiu (Hermannstadt), wo er 4 Jahrzehnte (1881 – 1921) tätig war. Bis 1919 wirkte er als Regenschori und Kantor der dortigen evangelischen Gemeinde, als Musiklehrer am Gymnasium und als Dirigent des Männerchores Hermania. Damals bildeten die deutschen Sachsen in der Stadt mit dreißigtausend Einwohnern die Mehrheit der Bevölkerung. Der neue *Stadtkantor* und neue *Generalmusikdirektor* stellte sich der Gesellschaft in Hermannstadt in einem Musikabend bereits im November 1881 vor. Hermania hatte

zur Zeit 444 Mitglieder die Bellas musikalischen Vorhaben zur Verfügung standen. Überdies nahm Bella das Amt des Stadtorganisten ein. Zu seinen Pflichten gehörte auch das Organisieren und der Dirigentenposten des lokalen Symphonieorchesters, später auch die Leitung des Kammermusikvereins. Der Chor und das Orchester veranstalteten alljährlich nicht nur Konzerte, sondern auch Opernaufführungen, meist zu Ostern und Pfingsten. Bella leitete die städtische Oper in den Jahren 1887 – 1906.

In diesen vier Jahrzehnten erfüllten sich offensichtlich Bellas künstlerische Ambitionen. Bella galt in der Slowakei als katholischer Komponist, der lateinische liturgische Texte vertonte, nun in Siebenbürgen wandelte er zu einem deutschen protestantischen Musiker, der deutsche Texte vertonte. In deutscher Sprache verfasste er auch seine einzige große Oper *Wieland der Schmied*. Den Mittelpunkt seines Schaffens verlegte er auf die Klangkörper, die er selbst aufbaute – das Symphonieorchester mit Chor und Vokalsolisten. Bella komponierte für fast alle protestantische Feiertage ein größeres vokal-symphonisches Werk. Daneben entstanden auch viele weltliche Kompositionen, in denen er die neuromantische Musiksprache pflegte.

Die Weihnachtskantate ***Uns ist zum Heil ein Kind geboren*** für Chor und Orchester entstand am Anfang seiner Tätigkeit in Hermannstadt, die Partitur enthält das Datum 17. Dezember 1881. Es ist das erste vokalsymphonische Werk nach seiner *Festmesse Es-Dur*, für die er einst den großen Preis von Kardinal Haynald er-

hielt, noch vor seiner Konversion. Die Kantate ist eine kurze Weihnachtsmusik, in der größtenteils kontrapunktische Stilmittel verwendet werden.

Motette für Solisten Chor und Orchester **Wie lieblich ist deine Wohnung, o Herr!** ertönte erstmals im Musikverein Hermania in Hermannstadt (1882). Das Werk folgt dem kontrapunktischen Ideal Bachs, doch es verkörpert in seiner neuromantischen Stilistik eine gelungene Synthese. Es vertont den Text des 84. Psalmes und erklang auch bei einem Gedächtniskonzert der Hermania am 17. Januar 1932 in Sibiu unter dem Taktstock von Franz Xaver Dressler.

Die nächsten zwei Kantatenwerke sind für die Karwoche bestimmt. Die Osterkantate **Christus hat geliebt die Gemeinde** für Bariton, gemischten Chor und Orchester stammt aus dem Jahre 1895. Bella dirigierte sie auch am 27. Mai 1919 in seinem Abschiedskonzert von Hermania. Das Werk hat drei Sätze – wie der Großteil der protestantischen Kantaten Bellas. Die Ecksätze sind für Chor und Orchester bestimmt, der Mittelteil für Bass mit Orchesterbegleitung. Dem Texte nach war die Kantate für den Gründonnerstag vorgesehen. Das künstlerische Niveau des Werkes erlaubt uns die Kantate als protestantisches Pendant zu Bruckners katholischen Kompositionen zu betrachten.

Die dreiteilige Kantate **Ach, bis zum Tod** ist ebenfalls für die Osterwoche bestimmt. Wieder ist sie für Bass, gemischten Chor und Orchester komponiert und entstanden im Jahre 1900. Die beiden Ecksätze für Chor und Orchester unterscheidet und verbindet

zugleich der Kontrast der Tonarten B-Moll und B-Dur. Einleitend ist der Text aus dem *Christlichen Gebetbuch zum Gebrauch der evangelischen Gemeinden in Siebenbürgen Historie vom Leiden und Sterben Jesu Christi* (Hermannstadt 1797) vertont. Im zweiten Teil werden die Ereignisse des Kreuzweges durch den Kontrast des Basssolos mit dem Chor, nach Versen des deutschen Barockdichters Ernst Christoph Homburg (1605–1681) geprägt. Der dritte Teil ist eine andächtige Meditation über den Kreuzweg. Die Kantate erklang am 16. November 1923 unter der Leitung von Anton Nowak, dem Nachfolger Bellas, im 2. Konzert des Musikvereins Hermania, der dem 80. Geburtstags Bellas gewidmet war.

Die Kleine Reformationskantate **Gott, sei mir gnädig** (auch *Erlösungskantate* genannt) für Solobass, gemischten Chor und Orchester stammt aus dem Jahre 1883, als sie am Reformationsfest in Wiedergabe des Chores der Mittelschulen und des Orchesters des Hermaniavereins erklang. Sie wurde auch beim Konzert zum 80. Geburtstag Bellas unter der Leitung von Franz Xaver Dressler am 5. Oktober 1923 aufgeführt. Das dreiteilige Werk beruht ausschließlich auf Bibeltexten (Psalmen 51, 143, Jeremia und Jesaja). Die Ecksätze versinnbildlichen das Verhältnis der Gemeinde zur allerhöchsten Autorität, der Mittelteil die Verheißung Gottes zur Zukunft seines auserwählten Volkes.

Die Kantate **Wende dich zu uns, o Herr** besitzt ebenfalls einen dreiteiligen Grundriss, doch die Hauptaufgabe der Musik beruht in allen Teilen auf dem

Chorgesang. Der erste Teil enthält kleinere solistische Einsätze von Sopran und Bass, der Mittelteil einen Abschnitt mit Solobass. Bella führte die Kantate bei seinem Abschiedskonzert zum Schluss seiner Tätigkeit in Sibiu auf. Mihai Cosma erwähnt ihr Entstehungsjahr 1888. Bekannt ist die Aufführung dieses Werkes am 29. 4. 1945 in der siebenbürgischen Kirche in Sibiu zur Amtseinführung des ersten Bischofs nach dem Kriege, Friedrich Müller. Dies ereignete sich nur wenige Wochen vor der Verschleppung tausender siebenbürgischer Männer und Frauen zu Zwangsarbeiten in die Sowjetunion. Die Symbolik des Werkes erhielt somit einen unerwarteten Sinnwert. Bellas protestantische Werke aus seiner Schaffensperiode in Sibiu gehören offenbar zu den Höhepunkten der protestantischen Kirchenmusik ihrer Zeit.

Nach dem 1. Weltkrieg wurde Sibiu zu einer rumänischen Stadt und der neuentstandene rumänische Staat lehnte eine Pensionszahlung an Bella, der dort über vier Jahrzehnte tätig war, ab. Bella löste dieses Lebensproblem, indem er zu seiner Tochter nach Wien übersiedelte. Infolge dessen wurden auf ihn die Repräsentanten der autonomen tschechoslowakischen Kultur aufmerksam. Der Musikologe Dr. Dobroslav Orel aus Bratislava nahm mit Bella Kontakt auf, da er schon früher eine Monografie über Bella verfasste (1924) und die Persönlichkeit von Bella für die slowakische Kultur als unersetzlich hielt. Die folgende Korrespondenz mit Miloš Ruppeltdt, einer wichtigen Persönlichkeit des slowakischen Musiklebens, bezeugt nicht nur

Bemühungen zur slowakischen Kultur beizutragen, sondern auch Bella in seiner unerfreulichen Lage zu helfen. Die Erstaufführung seiner Oper *Wieland der Schmied* im Slowakischen Nationaltheater in Bratislava (1926) und beständige Einladungen slowakischer Persönlichkeiten bewegten Bella zur Übersiedlung nach Bratislava, zu der er sich als 85. Jähriger Greis entschloß. Er lebte dort als hochgeachteter Musiker, der weiterhin komponierte und die allgemeine Verehrung jüngerer Intellektuellen genoß.

Das Werk Bellas enthält alle Merkmale einer künstlerischen Synthese. Bella bemühte sich zeitlebens die Grundlagen einer slowakischen nationalen Musik zu bilden, doch die fortschreitende Magyarisierung der Gesellschaft behinderte seine künstlerischen Ziele derart, daß er sich damals entschloß musikalisch dort zu wirken, wo er günstige Aufnahme fand, d.h. im siebenbürgischen deutsch-rumänischen Sibiu. Hier konnte er seine musikalischen Vorhaben voll verwirklichen und sein Werk in einer musikliebenden Umgebung vollenden. Bella komponierte in Österreich-Ungarn vor und nach dem österreichisch-ungarischen Ausgleich (in Levoča, Banská Bystrica, Kremnica, Hermannstadt-Sibiu), in Österreich (Wien) und in der neuen Tschechoslowakei (Bratislava). Er komponierte für die Slowaken, Österreicher, Tschechen, Ungarn, für Römisch-katholische und Rumänisch-Deutsche Protestanten, eigentlich für alle musikliebende Menschen.

EN / His achievements as a composer made **Ján Levoslav Bella** (1843–1936) a pivotal figure in Slovak music. Today we know of over two hundred of his compositions, produced in the 74-year time span of his creative activity (1859–1933). The individual halting-places of his life's pilgrimage provided various determinants for his work and marked its transmutations.

Bella was the eldest son in the numerous family of a Catholic teacher in Liptovský Mikuláš. He therefore belonged to the educated stratum in the very region whose language **Ludovít Štúr** selected as the basis of standard Slovak. Along with Turčianský Svätý Martin, Liptovský Mikuláš was the principal base for those who were creating a Slovak national consciousness in the mid-19th century. At the age of 10 Bella went to Levoča for secondary schooling (1853–9), where the Czech teachers in particular began to initiate him into the secrets of musical life. Prof. Leopold Dvořák led the choir and orchestra at the Catholic secondary school. Bella's knowledge of playing the violin, piano and organ was here extended to playing all string and wind instruments and the thorough bass, and conducting. Here he learned to read scores and began to study music theory (A. B. Marx, S. Sechter); his theoretical and practical acquisitions complemented one another. Bella finished his secondary schooling in Banská Bystrica (1859–63), where he was mentioned as the 16-year-

old composer and conductor of a vocal-instrumental *Mass*. In the local theological seminary he also began to compose sacred music. He celebrated the establishment of *Matica slovenská* with a new *Mass*; there were also further sacred and secular compositions, many of which appeared in print. Bella spent the years 1863–6 studying theology at the *Pázmáneum* in Vienna. He studied composition with Simon Sechter and became an adherent of *Cecilianism*, the renewal movement whose aim was a revival of sacred music. Further locations important in his life's development were Banská Bystrica (1865–9) and Kremnica (1869–81). In Banská Bystrica he was appointed prebend of the cathedral; he began to teach music subjects in the theological seminary, and in particular he composed Catholic music which gave practical effect to his ideas on the *Cecilian* reform. He also devoted himself to chamber music, and here his contacts began with the Czech publicist and composer *Ludevít Procházka* and the Hungarian violin virtuoso *Ede Reményi*. Both of these opened up new musical perspectives before him.

After Banská Bystrica a further halting-place on Bella's pilgrimage was Kremnica, where he spent 12 years as local music director. During that period he also completed a stipendiary trip in the Czech lands and Germany, where he made acquaintance with the contemporary music scene. Urged on by *Ludevít Procházka*, he responded with increased composi-

tional activity in the field of secular music, and he also wrote a series of articles about the characteristics and development of Slavic music. During this period he gained favour and recognition from Franz Liszt, who made acquaintance with several of his spiritual and secular compositions.

When Bella decided to leave Kremnica, he already had a rich body of work behind him in the field of Catholic sacred music, and he had clear ideas on the composition of secular music. The domestic environment, however, held him down. He could not find an opportunity to fulfil himself anywhere in Slovakia, the Czech Lands, or Moravia. In 1881 he found his place in Sibiu in Transylvania, where he remained during the years 1881–1921, a 41-year span. Until 1919 he found regular employment here as Lutheran regenschori and cantor for the local German community, music teacher in a secondary school, and conductor of the Hermania boys' choir. At that time there was a majority of Saxon Germans in this town, which had a population of thirty thousand. The new *Stadtkantor* and *General Musikdirektor* presented himself to Sibiu society at an evening of music in November 1881. Hermania had 444 members at this time, and they were at Bella's disposal for his musical and organisational purposes. Alongside these functions, Bella was also the town organist. He furthermore had the duties of organising and conducting the local symphony orchestra (and afterwards leading the chamber society). Every year the choir and orchestra

held not only orchestral concerts but also opera performances, mainly for Easter and the Feast of Pentecost. Bella led the local opera during the years 1887–1906.

The four decades of Bella's engagement in Sibiu enabled him to bring his artistic ideas to fruition. In Slovakia he had been a Catholic composer, setting Latin liturgical texts to music; in Sibiu he became instead a German Protestant composer, working mainly with the German language. It was there that he completed his only large opera *Wieland the Smith*, with German texts. In the central core of Bella's compositional work he made use of media which he himself had refined: a symphony orchestra, linked with a choir and voice soloists. Bella seems to have composed a larger vocal-symphonic work for each and all of the Protestant festive days. Alongside these, he also produced many non-liturgical works, in which he developed the musical language of late romanticism.

The Christmas cantata *Uns ist zum Heil ein Kind geboren* (*For to Us A Child Is Born*), for choir and orchestra, was produced in the early days of Bella's engagement in Sibiu (the score gives the date December 17, 1881). Hence this is Bella's first vocal-symphonic work to appear after the *Festive Mass in E flat Major*. It is a concise Christmas piece, developing mainly contrapuntal procedures.

Wie lieblich ist deine Wohnung, o Herr! (*How Lovely Is Your Dwelling Place, O Lord!*), a motet for a quartet of soloists, choir and orchestra, was per-

formed in première a year later, in 1882, in the Sibiu music society Hermania. This work achieves a Bachian contrapuntal ideal in the garb of late romanticism, with which it creates an ideal symbiosis. It uses the text of *Psalms 84* and was heard also at Hermania's commemorative concert in Sibiu on January 17, 1932, under the baton of Franz Xaver Dressler.

Two further cantata compositions are linked with the events of Easter Week. The easter cantata ***Christus hat geliebt die Gemeinde*** (*Christ Loved the Church*) for baritone, mixed choir and orchestra was composed in 1895. Bella conducted it at his farewell concert with Hermania on May 27, 1919. Like the majority of Bella's Protestant cantatas, it contains three movements. The first and third movements are designed for choir and orchestra, while the central movement presents the solo vocals of the bass with orchestral accompaniment. Judging by the text, it was intended for Holy Thursday. The artistic level of the work enables us to see it as a Protestant pendant to Bruckner's Catholic compositions.

The three-movement Lenten cantata ***Ach, bis zum Tod*** (*Ah, Even to Death*) is designed for Easter Week and likewise employs the solo bass, mixed choir and orchestra, it dates from 1900). In the first and final movements it uses choir and orchestra, with the two movements distinguished by the contrast of major/minor (B flat minor and B flat Major keys). The introductory movement arranges a text from the *Christian Prayer Book of the Lutheran Church in Transylvania*

(*Christliches Gebetbuch zum Gebrauch der evangelischen Gemeinden in Siebenbürgen. Historie vom Leiden und Sterben Jesu Christi*, Hermannstadt 1797), describing incidents from the Way of the Cross. Using the contrast of solo bass and choir, the second movement sets to music a poem by the Baroque German religious poet Ernst Christoph Homburg (1605–81). The third movement is a religious meditation on the Way of the Cross. This work was heard on November 16, 1923, under the baton of Bella's successor Alfred Nowak, at a second concert of the Hermania Music Society dedicated to Bella's 80th birthday.

The Little Reformation Cantata ***Gott, sei mir gnädig*** / *Have Mercy on Me, O Lord* (also *Erlösungskantate*), for solo bass, mixed choir and orchestra, was composed in 1883, when it was performed during a Reformation ceremony by secondary school choirs and the Hermania Music Society's orchestra. This work was also heard at the 1st concert held on the occasion of Bella's 80th birthday on October 5, 1923, under the baton of Franz Xaver Dressler, in the town church. This three-movement composition is an arrangement exclusively of biblical texts (Psalms 51, 143, Jeremiah, Isaiah). While the flanking choral movements link the community's relationship to the highest authority with the problems of grace and election, the central movement presents the Lord's promise concerning the future of his chosen people.

While once again the spiritual cantata ***Wende dich zu uns, o Herr*** has a three-movement structural

ground-plan, the arrangement of the text makes particular use of the choir in all movements. Smaller solo sections for soprano and bass appear in the opening movement, and the central movement contains a passage with solo bass. Bella performed it at his farewell concert, concluding his 38-year period of activity. Mihai Cosma mentions the year 1888 in connection with the work's performance. We also know of a performance on 29. 4. 1945 in a Transylvanian church in Sibiu, on the occasion of the inauguration of the first postwar bishop Friedrich Müller. That occurred only a few weeks before the transportation of thousands of Transylvanian men and women to the Soviet Union for forced labour. The work thus acquired an unforeseen power of symbolism.

Bella's German Protestant composition in Transylvanian Sibiu is among the peak achievements of his work and ranks with the finest Protestant music of his time. Following the conclusion of World War 1, Sibiu became part of Romania, and Romania did not wish to pay a pension to an artist who had spent over four decades there. Bella solved this problem of existence by moving to his daughter in Vienna. This in turn brought him to the attention of the creators of an autonomous Czechoslovak culture. Dr. Dobroslav Orel established contact with Bella, and while the latter was living in Vienna, published a monograph about him (1924). Orel regarded Bella as a figure of indispensable significance in the incipient Czechoslovak culture. In Miloš Ruppeldt's correspondence

with Bella there is evidence not only of the effort to support Czechoslovak culture but also of an attempt to help Bella in his unfavourable situation. The premiere of *Wieland the Smith* in the Slovak National Theatre in Bratislava (1926), and the tireless efforts of the domestic authorities, eventually persuaded Bella to move to Bratislava, a decision he took and gave effect to in 1928 at the age of 85. In Bratislava he was in the position of a revered elder, surrounded by the universal admiration of young intellectuals.

Bella's work has all the features of an artistic synthesis. He attempted to lay up a store of treasures of Slovak national music, but the Magyarisation of Slovak society impeded his creative purposes so greatly that he resolved to become a composer or musician where a social demand existed, namely in Romanian-German Sibiu. There he was able to realise his artistic ideas fully and bring his work to its culmination in a favourable music-loving environment. Bella composed music in Austria-Hungary before and after the Austro-Hungarian Compromise (Levoča, Banská Bystrica, Vienna, Kremnica, Hermannstadt-Sibiu), in Austria (Vienna) and in new Czechoslovakia (Bratislava). He composed for Slovaks, Austrians, Czechs, Hungarians, and Romanian Germans, for Hungarian Roman Catholics and Romano-German Protestants, and ultimately for all people to whom music has value and meaning.

SK / Symfonický orchester Slovenského rozhlasu vznikol v roku 1929 ako prvý profesionálny symfonický orchester na Slovensku. Po vzniku teleso pracovalo pod vedením českého dirigenta Františka Dyka. Začiatky činnosti orchestra sú spojené s mimo-riadnou aktivitou

Alexandra Moyzesa, ktorý sa zaslúžil o jeho umelecký rast. Za šéfdirigentským pultom orchestra sa vystriedali K. Schimpl, F. Babušek, K. Baranovič, Ľ. Rajter, R. Týnský, L. Slovák, V. Jiráček, B. Režucha, O. Trhlík, O. Lenárd, R. Stankovský, Ch. Olivieri-Munroe, O. Dohnányi, M. Košík a P. Valentovič. Funkciu šéfdirigenta od sezóny 2019/2020 opäť opäť prevzal Ondrej Lenárd. Symfonický orchester Slovenského rozhlasu nahrával pre vydavateľstvá Opus, Supraphon, Naxos, Marco Polo, Arte Nova a radí sa medzi telesá s najväčším počtom vydaných audionosičov.

Slovenský filharmonický zbor vznikol v roku 1946 z iniciatívy Ladislava Slováka, ktorý ho niekoľko rokov aj viedol. Dirigentský pult po ňom na dvadsať rokov prebral Jan Maria Dobrodinský, ktorý prispel k jeho profesionalizácii. V posledných rokoch zbor viedli dirigenti P. Procházka, J. Rozehnal, M. Vach, B. Juhaňáková a od roku 2014 ho vedie Jozef Chabroň. Zbor pravidelne koncertuje po celom svete (bezmála všetky európske krajiny, ale aj Maroko, Turecko, Japonsko a Omán). Aj v rámci tejto činnosti zbor nadviazal spoluprácu so zahraničnými orchestrami ako napr. Berlínski a Viedenski filharmonici, Viedenski symfonici, Izraelská filharmónia, Orches-

Andrew Parrott

tre de Paris. Diskografia zboru obsahuje nahrávky pre slovenské i zahraničné televízne a rozhlasové stanice, ako aj pre renomované nahrávacie spoločnosti: OPUS, Supraphon, Deutsche Grammophon,

Hungaroton, Sony, Marco Polo, Naxos, Nuova Era, Decca a mnoho ďalších.

Andrew Parrott, anglický dirigent, ktorý sa špecializuje na interpretáciu repertoáru z obdobia renesancie, baroka a klasicizmu, a zároveň spolupracuje i so súčasnými skladateľmi (A. Pärt, J. Taverner, J. Weir). Do povedomia verejnosti sa zapísal najmä ako zástanca historicky poučenej interpretačnej praxe. Napísal vedecké články o interpretácii diel C. Monteverdiho, H. Purcella a J. S. Bacha, ktoré sa stali základnou literatúrou pre viacero telies špecializujúcich sa na naštudovanie diel z obdobia renesancie a baroka. Viedol inštrumentálne a vokálne telesá ako Taverner Choir, Consort and Players, Musica Reservata, New York Collegium a tiež London Mozart Players. Na Slovensku ho poznáme aj vďaka spolupráci so skladateľom Vladimírom Godárom. Parrottovu dirigentskú prácu môžeme počuť na nahrávkach vydavateľstiev Sony Classic, L'Oiseau-Lyre, Hyperion, EMI Reflexe a Virgin Veritas.

Jozef Chabroň vyštudoval zborové dirigovanie (B. Juhaňáková) na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. So Slovenským filharmonickým zborom pracoval najskôr ako asistent dirigenta a od sezóny 2013/2014 prevzal jeho vedenie. Naštudoval s ním mnohé vokálno-inštrumentálne diela – *Žalm zeme podkarpatskej* (E. Suchoň), *Stabat Mater* (K. Szymanowski, G. Rossini), *Persefona* a *Oidipus Rex* (I. Stravinskij), *Glagolská omša* (L. Janáček), *Vojnové rekviem* (B. Britten), *Gurre-Lieder* (A. Schönberg). Premiérov

uviedol diela *Missa pro defunctis* (E. Krák), *Missa pro nobis* (R. Berger), *Apolloopera* (M. Piaček), *Carmina Austriaca* (G. Wirth) a i. K najvýznamnejším umeleckým počínom v jeho doterajšej kariére patrí kompletne naštudovanie Schönbergovho diela *Mojžiš a Áron* pre Operu v Zürichu (2011). V sezóne 2019/2020 spolupracoval s Konzerthausorchester Berlin a s dirigentom Christophom Eschenbachom na uvedení Mahlerovej *8. symfónie*.

Tomáš Šelc vyštudoval spev (A. Micháľková) a zborové dirigovanie (Dušan Bill) na Konzervatóriu v Bratislave a následne na Vysokej škole múzických umení v Bratislave (P. Mikuláš). Pod vedením Petra Schreiera absolvoval v Lübecku kurz interpretácie barokovej hudby a pod vedením Evy Márton majstrovský kurz v Budapešti. Špecializuje sa najmä na interpretáciu duchovnej hudby a piesňovej tvorby. Diváci ho mali možnosť počuť na festivaloch Bratislavské hudobné slávnosti, Musica Nobilis, Pražské jaro, Johannesburg International Mozart Festival, Veľkonočný festival Ludwiga van Beethovena, Festival de Santander i Schleswig-Holstein Musik Festival. Zrealizoval nahrávky pre vydavateľstvá Hänssler Classic (G. Fauré: *Requiem*), Pavian Records (V. Godár: *Querela pacis*, A. Albrecht: *Biographie*), Accent (J. D. Zelenka: *Italian Arias*), Château de Versailles Spectacles (J. Ph. Rameau: *Les Boréades*) a ďal. Je aj členom ansámblových zoskupení Collegium Vocale Gent, Clemencic Consort, Taverner Consort a Collegium 1704.

Eva Šušková vyštudovala operný spev na Vysokej

škole múzických umení v Bratislave (V. Stracenská, P. Mikuláš). Prevažne sa venuje interpretácii diel komornej hudby a tiež diel hudby 20. storočia. Scénicky naštudovala monodrámy *Pierrot Lunaire* (A. Schönberg), *The Raven* (T. Hosokawa), operu *Hrad kniežaťa Modrofúza* (B. Bartók) či komornú operu *Into the Little Hill* (G. Benjamin). Verejnosti predstavila aj autorské projekty secret VOICE, secret VOICE electric, VOICEssion a detské projekty Človekofón

a tleSKOKrik. S barytonistom Petrom Mazalánom realizovali projekty s jedinečným umeleckým rukopisom – *Babylonská veža*, *Shaped Songs* (s Cluster Ensemble), *Symptóm: Dieťa a Dvojhlas*. Je držiteľkou Ceny Nadácie Tatra banky za umenie v kategórii Mladý tvorca (2013), Radio_Head Awards za najlepší album roku 2015 v kategórii Klasická hudba a Ceny Frica Kafendu, udeľovanej Hudobným fondom za výnimočné interpretačné umelecké výkony (2016).

DE / Das Symphonieorchester des Slowakischen Rundfunks wurde 1929 als das erste professionelle symphonische Orchester in der Slowakei gegründet. Nach dessen Entstehung wurde der Musikkörper vom tschechischen Dirigenten František Dyk geleitet. Die Anfänge des Orchesters sind mit besonderer Aktivität von Alexander Moyzes verbunden, welcher sich um sein künstlerisches Wachstum verdient machte. Am Chefdirigentenposten des Orchesters wechselten sich K. Schimpl, F. Babušek, K. Baranović, L. Rajter, R. Týnský, L. Slovák, V. Jiráček, B. Režucha, O. Trhlík, O. Lenárd, R. Stankovský, Ch. Olivieri-Munroe, O. Dohnányi, M. Košík und P. Valentovič ab. Ab der Saison 2019/2020 übernahm Ondrej Lenárd wiederum die Position des Chefdirigenten. Das Symphonieorchester des Slowakischen Rundfunks hat Aufnahmen für die Labels OPUS, Supraphon, Naxos, Marco Polo, Arte Nova realisiert und es zählt zu den Musikkörpern mit der größten Anzahl von veröffentlichten Musikträgern.

Der Slowakische Philharmonische Chor entstand 1946 auf Initiative von Ladislav Slovák, welcher ihn einige Jahre leitete. Den Dirigentenposten übernahm von ihm für zwanzig Jahre Jan Maria Dobrodinský, welcher zu seiner Professionalisierung beitrug. In den vergangenen Jahren wurde der Chor von den Dirigenten P. Procházka, J. Rozehnal, M. Vach und B. Juhaňáková geleitet. Seit 2014 ist Jozef Chabroň der Chorleiter. Der Chor tritt regelmäßig weltweit auf (beinahe in allen europäischen Ländern, aber auch in Marokko, in der Türkei, in Japan und in Oman). Auch innerhalb dieser Aktivität knüpfte der Chor Zusammenarbeit mit ausländischen Orchestern, z. B. mit den Berliner und Wiener Philharmonikern, den Wiener Symphonikern, der Israelischen Philharmonie, dem Orchestre de Paris. Die Diskographie des Chors umfasst Aufnahmen sowohl für slowakische und ausländische Fernseh- und Rundfunkstationen als auch für renommierte Musiklabels: OPUS, Supra-

Jozef Chabroň

phon, Deutsche Grammophon, Hungaroton, Sony, Marco Polo, Naxos, Nuova Era, Decca u. v. a.

Andrew Parrott ist ein englischer Dirigent, welcher sich auf die Interpretation des Repertoires

des der Renaissance, Barocks und des Klassik spezialisiert, und gleichzeitig mit zeitgenössischen Komponisten zusammenarbeitet (A. Pärt, J. Taverner, J. Weir). Er trat in das öffentliche Bewusstsein vor allem als Befürworter der historischen Aufführungspraxis. Er schrieb wissenschaftliche Artikel über die Interpretation von Werken von C. Monteverdi, H. Purcell und J. S. Bach, welche zur Grundliteratur für mehrere Musikkörper, welche sich auf die Einstudierung von Renaissance- und Barockwerken spezialisieren, wurden. Er leitete instrumentale und vokale Musikkörper wie Taverner Choir, Consort and Players, Musica Reservata, New York Collegium sowie London Mozart Players. In der Slowakei ist er auch dank der Zusammenarbeit mit dem Komponisten Vladimír Godár bekannt. Parrotts Dirigentenarbeit können wir uns auf Aufnahmen der Labels Sony Classic, L'Oiseau-Lyre, Hyperion, EMI Reflexe und Virgin Veritas anhören.

Jozef Chabroň absolvierte das Studium der Chorleitung (B. Juhaňáková) an der Hochschule für musische Künste in Bratislava. Er arbeitete mit dem Slowakischen Philharmonischen Chor zuerst als Assistent des Dirigenten und seit der Saison 2013/2014 übernahm er dessen Leitung. Er studierte mit ihm zahlreiche vokal-instrumentale Werke ein, wie z. B. *Žalm zeme podkarpatskej – Psalm des Karpatenvorlandes* (E. Suchoň), *Stabat Mater* (K. Szymanowski, G. Rossini), *Perséphone* und *Oedipus Rex* (I. Strawinsky), *Glagolitische Messe* (L. Janáček), *War Requiem* (B. Brit-

Tomáš Šelc

ten), *Gurre-Lieder* (A. Schönberg). Er brachte mit dem Chor u. a. die Werke: *Missa pro Defunctis* (E. Krák), *Missa pro Nobis* (R. Berger), *Apolloopera* (M. Piaček), *Carmina Austriaca* (G. Wirth) zur Uraufführung. Zu

den wichtigsten künstlerischen Erfolgen in seiner bisherigen Karriere zählt die komplette Einstudierung von Schönbergs Werk *Moses und Aron* für das Opernhaus Zürich (2011), dessen Uraufführung unter der Leitung des legendären Dirigenten Christoph von Dohnányi stattfand. In der Saison 2019/2020 kooperierte er mit dem Konzerthausorchester Berlin und mit dem Dirigenten Christoph Eschenbach bei der Aufführung von Mahlers *8. Symphonie*.

Tomáš Šelc absolvierte das Studium des Gesangs (A. Micháľková) und der Chorleitung (Dušan Bill) am Konservatorium in Bratislava und anschließend an der Hochschule für musische Künste in Bratislava (P. Mikuláš). Unter der Leitung von Peter Schreier absolvierte er in Lübeck einen Interpretationskurs für Barockmusik und bei Eva Márton einen Meisterkurs in Budapest. Er spezialisiert sich hauptsächlich auf die Interpretation von geistlicher Musik und Liedern. Die Zuschauer konnten sich ihn bei folgenden Festivals anhören: Bratislava Musikfestspiele, Musica Nobilis, Prager Frühling, Johannesburg International Mozart Festival, Ludwig van Beethoven Osterfestival, Festival de Santander sowie Schleswig-Holstein Musik Festival. Er realisierte Aufnahmen für die Labels Hänssler Classic (G. Fauré: *Requiem*), Pavian Records (V. Godár: *Querela Pacis*, A. Albrecht: *Biographie*), Accent (J. D. Zelenka: *Italian Arias*), Château de Versailles Spectacles (J. Ph. Rameau: *Les Boréades*) u. a. Er ist Mitglied von den Ensembles Collegium Vocale Gent, Clemencic Consort, Taverner Consort und Collegium 1704.

Eva Šušková absolvierte das Studium des Operngesangs (V. Stracenská, P. Mikuláš) an der Hochschule für musische Künste in Bratislava. Sie konzentriert sich hauptsächlich auf die Interpretation von Kammermusik sowie von Werken der Musik des 20. Jahrhunderts. Sie studierte die Monodramen *Pierrot Lunaire* (A. Schönberg), *The Raven* (T. Hosokawa), *Herzog Blaubarts Burg* (B. Bartók) sowie die Kammeroper *Into the Little Hill* (G. Benjamin) szenisch ein. Sie stellte der Öffentlichkeit auch ihre Autorenprojekte secret VOICE, secret VOICE electric, VOICEssion sowie die Kinderprojekte Človekofón

und tleSKOKrik vor. Mit dem Baritonsänger Peter Mazalán realisierte sie Projekte mit einzigartiger künstlerischer Handschrift – *Babylonská veža – Turm von Babylon, Shaped Songs* (mit Cluster Ensemble), *Symptóm: Dieťa – Symptom: Kind* und *Dvojhlas – Doppelstimme*. Sie ist Inhaberin des Preises der Stiftung der Tatra-Bank für Kunst in der Kategorie Junger Schöpfer (2013), des Radio_Head Awards für das beste Album des Jahres 2015 in der Kategorie Klassische Musik und des Frico Kafenda Preises des Musikfonds für außergewöhnliche künstlerische Interpretationsleistungen (2016).

EN / The Slovak Radio Symphony Orchestra was established in 1929, as the first professional orchestra in Slovakia. After its formation it was led by the Czech conductor František Dyk. The orchestra's initial functioning was bound up with the extraordinary activity of Alexander Moyzes, thanks to whom it achieved artistic growth. The chief conductor's baton was held successively by K. Schimpl, F. Babušek, K. Baranović, L. Rajter, R. Týnský, L. Slovák, V. Jiráček, B. Režucha, O. Trhlík, O. Lenárd, R. Stankovský, Ch. Olivieri-Munroe, O. Dohnányi, M. Košík and P. Valentovič. As from the 2019/2020 season, Ondrej Lenárd again took over the function of chief conductor. The Slovak Radio Symphony Orchestra has made recordings for the Opus, Supraphon, Naxos,

Marco Polo and Arte Nova labels, and it is one of the orchestras with the greatest number of audio recordings issued.

The Slovak Philharmonic Choir was founded in 1946 on the initiative of Ladislav Slovák, who also led it for a number of years. After him, the conductor's desk was taken over for twenty years by Jan Maria Dobrodinský, who contributed to making the choir more professional. In recent years it was led by P. Procházka, J. Rozehnal, M. Vach and B. Juhaňáková; since 2014 it has been conducted by Jozef Chabroň. The choir regularly gives concerts all over the world (in almost all European countries, as well as Morocco, Turkey, Japan and Oman). As part of this activity, it has engaged in cooperation with foreign orchestras,

including e.g. Berlin and Vienna Philharmonic, Israeli Philharmonic, and Orchestre de Paris. The choir's discography includes recordings for Slovak and foreign television and radio stations, and also for prestigious recording labels: OPUS, Supraphon, Deutsche Grammophon, Hungaroton, Sony, Marco Polo, Naxos, Nuova Era, Decca, and many more.

The English conductor **Andrew Parrott** specialises in performances of the repertoire from the Baroque and classicist periods, and at the same time also collaborates with contemporary composers (A. Pärt, J. Taverner, J. Weir). He has gained public attention especially as a champion of historically informed performance. Parrott's scholarly articles and books, discussing the performance of works by Monteverdi, H. Purcell and J. S. Bach, became essential literature for many formations specialising in the production of works from the Renaissance and Baroque periods. He has led instrumental and vocal ensembles including Taverner Choir, Consort and Players, Musica Reservata, New York Collegium, and London Mozart Players. In Slovakia he is also familiar to us thanks to his collaboration with the composer Vladimír Godár. Parrott's conducting work may be heard on recordings for Sony Classic, L'Oiseau-Lyre, Hyperion, EMI Reflexe and Virgin Veritas.

Jozef Chabroň studied choral conducting (B. Juhaňáková) at the Academy of Performing Arts in Bratislava. With the Slovak Philharmonic Choir he worked first as assistant conductor; as from the

2013/2014 season, he took over the chief conductor's position. He has studied many vocal-instrumental works with the choir, including *Psalm of the Subcarpathian Land* (E. Suchoň), *Stabat Mater* (K. Szymanowski, G. Rossini), *Persephone* and *Oedipus Rex* (I. Stravinsky), *Glagolitic Mass* (L. Janáček), *War Requiem* (B. Britten), *Gurre-Lieder* (A. Schoenberg). With the choir he has presented the premieres of *Missa pro defunctis* (E. Krák), *Missa pro nobis* (R. Berger), *Apolloopera* (M. Piaček), *Carmina Austriaca* (G. Wirth), among others. His most recent artistic activities include the complete study (2011) of Schoenberg's *Moses and Aaron*, whose premiere took place under the baton of the legendary conductor Christoph von Dohnányi, for the Zürich Opera House. During the 2019/2020 season he collaborated with Konzerthausorchester Berlin, conducted by Christoph Eschenbach, in a performance of Mahler's *8th Symphony*.

Tomáš Šelc studied singing (A. Micháľková) and choral conducting (Dušan Bill) at the Conservatory in Bratislava and subsequently at the Academy of Performing Arts in Bratislava (P. Mikuláš). In Lübeck he completed a course, led by Peter Schreier, in the performance of Baroque music and in Budapest a master course led by Eva Márton. He specialises particularly in the performance of sacred music and song. Audiences have had opportunities to hear him at festivals including Bratislava Music Festival, Musica Nobilis, Prague Spring, Johannesburg International

Eva Šušková

Mozart Festival, Ludwig van Beethoven Easter Festival, Festival de Santander and Schleswig-Holstein Musik Festival. He has made recordings for Hänssler Classic (G. Fauré: *Requiem*), Pavian Records (V. Godár:

Querela pacis, A. Albrecht: *Biographie*), Accent (J. D. Zelenka: *Italian Arias*), Château de Versailles Spectacles (J. Ph. Rameau: *Les Boréades*), among others. He is also a member of the ensemble groupings Collegium Vocale Gent, Clemencic Consort, Taverner Consort and Collegium 1704.

Eva Šušková graduated in opera singing (V. Stracenská, P. Mikuláš) at the Academy of Performing Arts in Bratislava. Principally she focuses on performing works of chamber music and 20th century music. She has performed stage roles in the monodramas *Pierrot Lunaire* (A. Schoenberg), *The Raven* (T. Hosokawa) and *Bluebeard's Castle* (B. Bartók), and the chamber opera *Into the Little Hill* (G. Benjamin). Furthermore, she has presented her own artistic projects to the public: secret VOICE, secret VOICE electric, VOICEssion and the children's projects Človekofón and tleSKOKrik. With the baritone Peter Mazalán she has achieved projects with a distinctive artistic signature: *Tower of Babylon*, *Shaped Songs* (with Cluster Ensemble), *Symptom: Child* and *Duophony*. She is the holder of the Tatra Foundation Bank Prize for art in the Young Artist category (2013), Radio_Head Awards for best album of the year 2015 in the category of Classical Music, and the Frico Kafenda Prize, conferred by the Music Fund for exceptional artistic performances (2016).

Texty / Texte / Texts

DE /

Uns ist zum Heil ein Kind geboren Weihnachtskantate

Uns ist zum Heil ein Kind geboren
ein Sohn ist uns gegeben, welches
Herrschaft ist auf seiner Schulter;
und er heißt: Wunderbar, Rat,
Kraft, Held, Ewig-Vater Friede-
fürst; auf dass seine Herrschaft
groß werde und des Friedens kein
Ende auf dem Stuhle Davids und
seinem Königreich, dass er es
zurichte und stärke mit Gericht
und Gerechtigkeit von nun an bis
in Ewigkeit.

(Jesaja 9:6-7)

Wie lieblich ist deine Wohnung, o Herr! Motette

Wie lieblich ist deine Wohnung,
o Herr! Meine Seele verlangt
nach dir! Drückt mich Schmach

SK /

Lebo dieťa sa nám narodilo Vianočná kantáta

Lebo chlapček sa nám narodil,
daný je nám syn, na jeho pleciach
bude spočívať vláda a jeho meno
bude Obdivuhodný radca, Mocný
Boh, Večný Otec, Knieža pokoja.
Miera jeho vlády a pokoj nebude
mať konca na Dávidovom tróne
a v jeho kráľovstve, ktoré upevní
a posilní právom a spravodlivos-
ťou odteraz
až naveky.

(Iz 9:5-6)

Aký milý je Tvoj príbytok, ó, Pane! Moteto

Aký milý je Tvoj príbytok,
ó, Pane! Duša mi túži za Tebou!
Keď ma ťažia potupa a bieda,

EN /

For to Us a Child is Born Christmas Cantata

For to us a child is born, to us a son
is given; and the government shall
be upon his shoulder, and his name
shall be called Wonderful Counselor,
Mighty God, Everlasting Father, Prin-
ce of Peace. Of the increase of his
government and of peace there will
be no end, on the throne of David
and over his kingdom, to establish
it and to uphold it with justice and
with righteousness from this time
forth and forevermore.

(Iz 9:6-7)

How Lovely is Your Dwelling Place, O Lord! Motet

How lovely is your dwelling place,
O Lord! My soul longs for you!
When disgrace and poverty beset

und Not, sind (die) Feinde über mich; hält mich Schmerz und Leid gefangen; Ich seh' empor nach Zions Bergen; von dorthier kommt mir Hülfe.

(Psalm 84)

(Bernhard Klein)

keď ma ohrozujú nepriatelia; keď som v okovách bolesti a žiaľu; hľadím nahor k horám Sionu; odtiaľ mi pomoc prichádza.

(Žalm 84)

(Bernhard Klein)

me, and enemies overwhelm me; when I am in bonds of pain and sorrow, I look above to the mountains of Zion; from there my help will come.

(Bernhard Klein:

Variation on Psalm 84:1-2)

Christus hat geliebt die Gemeinde Osterkantate

I.

Christus hat geliebt die Gemeinde und sich selbst für sie gegeben,
(Epheser 5:25)

fürwahr er trug unsere Krankheit und lud auf sich unsere Schmerzen. (Jesaja 53:4)

Christus hat geliebt die Gemeinde und sich selbst für sie gegeben.

II.

Gott ist die Liebe und wer in der Liebe bleibt, der bleibt in Gott und Gott in ihm.

(Johannes 4:16)

Gott hat ein Gedächtnis gestiftet seiner Wunder, der gnädige und

Kristus miloval cirkev Veľkonočná kantáta

I.

Kristus miloval cirkev a vydal za ňu samého seba,
(Ef 5:25)

naozaj, on niesol naše choroby a naše bolesti ho obťažili.

(Iz 53:4)

Kristus miloval cirkev a vydal za ňu samého seba.

II.

Boh je láska a kto ostáva v láske, ostáva v Bohu a Boh ostáva v ňom.

(1 J 4:16)

Zaistil pamiatku svojim divom, milostivý a milosrdný

Christ Loved the Church Easter Cantata

I.

Christ loved the church and gave himself up for her,
(Ephesians 5:25)

surely he has borne our griefs and carried our sorrows,

(Isaiah 53:4)

Christ loved the church and gave himself up for her.

II.

God is love, and whoever abides in love abides in God, and God abides in him. (1 John 4:16)

He has caused his wondrous works to be remembered; the Lord

barmherzige Herr Jesus Christus.
(Psalm 111:4.)
Hochgelobet in Ewigkeit (Römer 9:5)
(Am Grünen Donnerstage)

III.

Herr, durch deinen blutigen Tod
hast du uns das Leben wieder
gegeben,
dir gebühret die Ehre, der Ruhm,
die Macht und die Herrlichkeit.
Amen.

(Friedrich Schleiermacher:
Predigten 1790-1808)

(*Agende für die Evangelische Kirche*
1829, 1400, 43-44)

(*Gesangbuch für evangelische Christen*)

(Am Charfreitage. Nach dem
Sündenbekenntnisse)

Ach, bis zum Tod

Passionskantate

I. Ach, bis zum Tod

Ach, bis zum Tod am Kreuz hinab
ward er erniedrigt! bis in's Grab.
Voll Schmerz, voll Quall, ein Fluch
gemacht, hing Jesus Christus in
der Nacht! Von Gott verlassen,

je Hospodin. (Ž 111:4)
požehnaný naveky (R 9:5)
(na Zelené štvrtky)

III.

Pane, svojou krvavou smrťou si
nám opäť život vrátil,
patria Ti úcta, sláva, moc a nádhe-
ra. Amen.

(Friedrich Schleiermacher:
Predigten 1790 - 1808)

(*Agenda pre evanjelickú cirkev* 1829,
1400, 43-44)

(*Spevník pre evanjelických kresťanov*
(Na Veľký Piatok.

Po priznaní hriechu)

Ach, až po smrť

Pašiová kantáta

I. Ach, až po smrť

Ach, až po smrť na kríži, bol až do
hrobu poníženy! Plný žiaľu, plný
útrap, kliatbou postihnutý, visel
Ježiš v noci!
Bohom opustený si tu visel

is gracious and merciful.
(Psalm 111:4)
blessed for ever (Romans 9:5)
(for Holy Thursday)

III.

Lord, by your bloody death you
gave us back our lives;
honour, glory, power and splen-
dour belong to you, Amen.

(Friedrich Schleiermacher:
Predigten 1790-1808)

(*Agende für die Evangelische Kirche*
1829, 1400, 43-44)

(*Gesangbuch für*
evangelische Christen

(On Good Friday.

After Confession of Sins.)

Ah, Even to Death

Passion Cantata

I. Ah, even to Death

Ah, even to death on the Cross,
even to the grave, he was humilia-
ted! Full of pain, full of suffering,
cursed, Jesus Christ hung in the
night! Forsaken by God, you hung

hingst du da am Kreuz, auf Golgatha. Was deine Liebe duldet, ist alles meine Last, ich hatte das verschuldet, was Du getragen hast. Ich hab's verdient, ich Armer; um Gnade fleh' ich dir! Du neigst dein Haupt, Erbarmer, o neig' es auch zu mir!

(Christliches Gebetbuch zum Gebrauch der evangelischen Gemeinden in Siebenbürgen. Historie vom Leiden und Sterben Jesu Christi – Hermannstadt 1797, S. 78, 97)

II. Jesu, meines Lebens Leben (Ernst Christoph Homburg, 1659)

Jesu, meines Lebens Leben,
Jesu, meines Todes Tod,
Der du dich für mich gegeben
In die tiefste Seelennot,
In das äusserste Verderben,
Nur daß ich nicht möchte sterben:
Tausend, tausendmal sei dir,
Liebster Jesu! dank dafür.

Willig trugst du meine Schmerzen,
und bezahltest meine Schuld,
mit erbarmenvollem Herzen,
ohne Klagen, mit Geduld;

na kríži, na Golgote. To, čo strpí tvoja láska, je všetko moja t'archa, to, čo ja som spáchal, Ty si všetko znášal. Zaslúžil som si to, ja úbožiak; o milosť ťa veľmi prosím! So súcitom svoju hlavu skláňaš, ó, ku mne tiež ju skláňaj!

(Kresťanská modlitebná knižka pre potreby evanjelických obcí. História o utrpení a smrti Ježiša Krista – Hermannstadt 1797, s. 78, 97)

II. Ježiš môjho žitia život (Ernst Christoph Homburg, 1659)

Ježiš môjho žitia život,
Ježiš mojej smrti smrť,
pre mňa na seba si vzal
biednej duše hĺbinu,
zničujúcu záhubu,
len aby som ja neumrel:
najdrahší Ježiš, tisíckrát
Ti za to veľmi ďakujem.

Moje bôle ochotne si znášal,
zaplatil za moju vinu,
so súcitom v srdci,
trpezlivo, bez náreku;

there on the Cross, on Golgotha. What your love has borne is all my burden; I am guilty of causing what you have endured. I have merited that, wretch that I am; I beg you for grace! You incline your head, you the merciful; oh, incline it too towards me!

(Christliches Gebetbuch zum Gebrauch der evangelischen Gemeinden in Siebenbürgen. Historie vom Leiden und Sterben Jesu Christi. Hermannstadt 1797, pp. 78, 97)

II. Jesus, Life of My Life (Ernst Christoph Homburg, 1659)

Jesus, life of my life,
Jesus, death of my death,
which you took instead of me
in the soul's deepest distress,
in the most extreme ruin,
so that I might not die:
a thousand, thousand times
to you, dearest Jesus! thanks.

Willingly you bore my pains
and you paid for my guilt,
with a heart full of mercy,
without protest, patiently.

Was dich quälte, wird mir, Armen,
Heil und Trost durch
dein Erbarmen.

Tausend, tausend mal sei dir,
Liebster Jesu! Dank dafür.

*(Psalmen- und Harfenklänge –
Eine Sammlung leicht ausführbarer
Festmotetten und religiöser Festgesänge
für Männerchor,
Leipzig um 1890)*

III. Lob, Preis und Dank sei dir

Lob, Preis und Dank sei dir, Gott,
mein Heiland! Anbetung, Lobge-
sang und Ehre. Weil du (durch)
deinen Tod am Kreuzestamm
die Sünde der Welt erlöset hast.
Schenk uns dein Erbarmen, deinen
heil'gen Frieden, O Herr.

*(Psalmen- und Harfenklänge –
Eine Sammlung leicht ausführbarer
Festmotetten und religiöser Festgesänge
für Männerchor,
Leipzig um 1890)*

čo Teba trápilo,
skrz tvoje zmilovanie
mne úbohému dáva útechu i spásu.
Najdrahší Ježiš, tisíckrát
Ti za to veľmi ďakujem.

*(Psalmen- und Harfenklänge –
Eine Sammlung leicht ausführbarer
Festmotetten und religiöser Festgesänge
für Männerchor,
Leipzig um 1890)*

III. Chvála, pocta a vd'aka tebe

Chvála, pocta a vd'aka tebe, Boh,
môj Spasiteľ! Zbožňovanie, chvá-
lospev a česť.
Lebo svojou smrťou na kríži vykú-
pil si z hriechu svet.
Daj nám zmilovanie,
svoj svätý mier,
ó, Pane.

*(Psalmen- und Harfenklänge –
Eine Sammlung leicht ausführbarer
Festmotetten und religiöser Festgesänge
für Männerchor,
Leipzig um 1890)*

By your sufferings I, a wretch,
will be saved, through
your mercy:
a thousand, thousand times
to you, dearest Jesus! thanks.

*(Psalmen- und Harfenklänge – Eine
Sammlung leicht ausführbarer Festmo-
tetten und religiöser Festgesänge für
Männerchor,
Leipzig um 1890)*

III. Praise, Homage, and Thanks Be Yours

Praise, homage and thanks be
yours, God, my Saviour! Adoration,
praise and honour.
Because by your death on the
Cross you redeemed the sins
of the world. Give us your
mercy, your holy peace,
O Lord!

*(Psalmen- und Harfenklänge –
Eine Sammlung leicht ausführbarer
Festmotetten und religiöser Festgesänge
für Männerchor,
Leipzig um 1890)*

Gott, sei mir gnädig,

Kleine Reformationskantate

I. Gott sei mir gnädig

Gott sei mir gnädig nach deiner Güte und tilge meine Sünden nach deiner großen Barmherzigkeit.

Wasche mich wohl von meiner Missetat und reinige mich von meiner Sünde.

Errette mich, mein Gott, von meinen Feinden; zu dir habe ich Zuflucht.

(Psalm 51:1-2, Psalm 143:9)

II. So spricht der Herr, der Gott Israel:

So spricht der Herr, der Gott Israel: Siehe, es kommt die Zeit, daß ich das Gefängnis meines Volk(e)s wenden will, und will sie wiederbringen in das Land, das ich ihren Vätern gegeben habe, daß sie es besitzen sollen. Und ihr sollt mein Volk sein, und ich will euer Gott sein.

(Lutherbibel 1912:
Jeremia 30:2-3, 22)

Zmiluj sa nado mnou,

Malá reformačná kantáta

I. Bože, zmiluj sa nado mnou

Bože, zmiluj sa nado mnou podľa svojej milosti! Pre svoje veľké milosrdenstvo zotri moje ťažké priestupky! (Ž 51:3)

Oslobod' ma od mojich nepriateľov, Hospodin, u Teba hľadám útočisko. (Ž 143:9)

II. Toto hovorí Hospodin, Boh Izraela

Toto hovorí Hospodin, Boh Izraela. Hľa, blíži sa čas, keď zmením údel svojho ľudu, a navrátim ich do krajiny, ktorú som dal ich otcom a oni ju prevezmú do vlastníctva.

(Jer 30:1,2)

Budete mojím ľuďom a ja budem vaším Bohom.

(Jer 30:22)

Have Mercy on Me

Little Reformation Cantata

I. Have Mercy on Me

Have mercy on me, O God, according to your steadfast love; according to your abundant mercy blot out my transgressions. (51:1)

Deliver me from my enemies, O LORD! I have fled to you for refuge! (143:9)

II. Thus Says the LORD, the God of Israel...

„Thus says the LORD, the God of Israel: Write in a book all the words that I have spoken to you. (30:2) For behold, days are coming, when I will restore the fortunes of my people, and I will bring them back to the land that I gave to their fathers, and they shall take possession of it.“ (30:3)

And you shall be my people, and I will be your God.“ (30:22)

III. Lobsinget dem Herrn

Lobsinget dem Herrn, denn er hat sich herrlich bewiesen; solches sei kund in allen Landen. (Jesaja 12:5)

Wende dich zu uns, o Herr

I. Wende dich zu uns, o Herr

Wende dich zu uns, o Herr,
und gib uns ein neues Leben
und lass dein Volk sich deiner
Gnade erfreuen!
Erbarme und erlöse uns,
o Herr!

*(Agende für die Evangelische Kirche in
den Königlich Preußischen,
Bd. 2, Berlin 1829, S. 43
– Am Grünen Donnerstage.
Nach dem Glauben)*

II. Du Lamm Gottes

Du Lamm Gottes,
Sohn des Vaters,
der du die Sünden
der Welt trägst,
erbarme dich unser,
nimm unser Gebet an,

III. Ospevujte Hospodina

Ospevujte Hospodina, lebo veľkolepo konal, nech je to známe po celej zemi. (Iz 12:5)

Obrát' sa k nám, ó Pane

I. Obrát' sa k nám, ó Pane

Obrát' sa k nám, ó Pane
A daj nám nový život
Nech ľud tvoj raduje sa
z tvojej milosti!
Zmiluj sa nad nami
a daj nám spásu, ó Pane!

*(Agende für die Evangelische Kirche in
den Königlich Preußischen,
2 zv., Berlin 1829, s. 43
– Na Zelený štvrtok.
Nach dem Glauben)*

II. Ty Baránok Boží

Ty Baránok Boží,
Syn Otca
ktorý nosíš
hriechy sveta,
zmiluj sa nad nami,
prijmi našu modlitbu,

III. Sing Praises to the LORD

„Sing praises to the LORD, for he has done gloriously; let this be made known in all the earth.“ (12:5)

Turn to Us, O Lord

I. Turn to Us, O Lord

Turn to Us, O Lord,
and give us a new life
and let your people
enjoy your grace!
Have mercy on us
and save us, Lord!

*(Agende für die Evangelische Kirche in
den Königlich Preußischen,
Vol. 2, Berlin 1829, p. 43
– On Holy Thursday.
After the Creed.)*

II. Lamb of God

Lamb of God, Son of the Father,
you who bear the sins
of the world,
have mercy on us,
receive our prayer,
you who sit

Freuet euch des Herrn,
ihr Gerechten,
(Psalm 33:1)
und singet ihm ein neues Lied,
(Psalm 33:3)
denn so er spricht, so geschieht es.
(Psalm 33:9)
Gelobet sei sein herrlich
Namen ewiglich!
(Psalm 72:19)
Amen.

Spravodliví, plesajte
v Hospodinovi!
(Žalm 33:1)
a spievajte mu novú pieseň
(Žalm 33:3)
lebo povedal – a stalo sa.
(Žalm 33:9)
Nech je zvelebené
jeho slávne meno naveky!
(Žalm 72:19)
Amen

Shout for joy in the Lord,
O you righteous!
(Psalm 33:1)
Sing to him a new song
(Psalm 33:3)
For he spoke, and it came to be
(Psalm 33:9)
Blessed be his glorious name
forever!
(Psalm 72:19)
Amen.

Nahrané 30. apríla 2018, 2. – 4. mája 2018, Veľké koncertné štúdio Slovenského rozhlasu
Recorded on April 30th and May 2nd – 4th 2018, Big Concert Studio of Slovak Radio
Réžia / Music director: Emil Nižňanský
Editing & Sound mastering: Hubert Geschwandtner
Zvuková réžia / Recording engineer: Hubert Geschwandtner
Sprievodné texty / Sleeve notes: Vladimír Godár
Preklad / Translation: Zuzana Godárová, John Minahane
Fotografie / Photos: Peter Brenkus, Boris Németh, Lubica Habart, Otto Schemmel
Design & Layout: Peter Beňo
Fotografie J. L. Bellu a jeho rukopisov sú súčasťou zbierkového fondu
Slovenského národného múzea - Hudobného múzea v Bratislave
The photographs of J. L. Bella and his manuscript are deposited
in the Slovak National Museum - Music Museum

© Hudobné centrum, 2018
© RTVS, Rozhlas a televízia Slovenska, 2018
HC 10049
SOZA / BIEM R35 0044-2-131

hudobné entrum
MUSIC CENTRE SLOVAKIA

rtv:
ROZHLAS A TELEVÍZIA
SLOVENSKA